

Стала економіка

УДК 339.543

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.13886073>

Вплив митних тарифів на рівень зайнятості в промисловості України

Горбань Світлана Федорівна

Кандидат технічних наук, доцент, кафедра економіки та митної справи,
факультет бізнес-технологій та економіки, Національний університет
"Запорізька політехніка", 69063, м. Запоріжжя, вулиця Жуковського, 64,
sv_gorban@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-0666-6914>

Біленко Олена Вікторівна

Кандидат економічних наук, доцент, кафедра економіки та митної справи,
факультет бізнес-технологій та економіки, Національний університет
"Запорізька політехніка", 69063, м. Запоріжжя, вулиця Жуковського, 64, ov-
bilenko@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-1254-4588>

Прийнято: 19.09.2024 | Опубліковано: 03.10.2024

***Анотація:** У сучасному глобалізованому світі торгівельні відносини відіграють важливу роль у формуванні національної економіки. Митні тарифи є одним із ключових інструментів, за допомогою яких уряд може регулювати ці відносини. Зрозуміння їхнього впливу на зайнятість може допомогти в прийнятті ефективних економічних рішень. Мета дослідження полягає в з'ясуванні впливу митних тарифів на рівень зайнятості в промисловості України, що створить інформаційне підґрунтя для розробки ефективної політики, яка буде сприяти економічному розвитку та стабільності на ринку праці. У статті використано комплексні методи*

аналізу, синтезу та узагальнення. Теоретичною основою статті є дослідження, здійснені вітчизняними та закордонними науковцями.. Вплив митних тарифів на промисловість і зайнятість залежить від багатьох факторів, включаючи характер тарифів, рівень залежності економіки від імпорту та експорту, а також структуру національної економіки. Митні тарифи відіграють важливу роль у формуванні економічної політики країни, впливаючи на зайнятість у різних галузях промисловості. В Україні, де промисловість є однією з ключових складових економіки, вплив митних тарифів може бути як позитивним, так і негативним, залежно від специфіки кожного сектора, його залежності від імпорту чи експорту, а також загальної економічної кон'юнктури. Взаємозв'язок між митними тарифами та рівнем зайнятості в промисловості України відкриває як перспективи для розвитку економіки та підтримки зайнятості, так і значні виклики, які потребують обережного підходу та стратегічного планування. Оптимальна митна політика повинна враховувати не тільки економічні, але й соціальні аспекти, сприяти залученню інвестицій, підтримувати конкурентоспроможність вітчизняних виробників та забезпечувати стабільність на ринку праці. Ефективна митна політика може бути потужним інструментом для підтримки та зростання зайнятості в Україні. Уряд та політики мають використовувати митні тарифи як частину комплексної економічної стратегії, яка враховує потреби різних секторів економіки, сприяє розвитку нових виробництв та інновацій, а також підтримує стабільність на ринку праці. Збалансований підхід до митної політики, що враховує як внутрішні, так і зовнішні фактори, дозволить забезпечити стійкий економічний розвиток та високий рівень зайнятості в Україні.

Ключові слова: економічний розвиток, промислова політика, тарифне регулювання, митна політика або: ринок праці, міжнародна торгівля, тарифне регулювання.

The impact of customs tariffs on the level of employment in the industry of Ukraine

Horban Svitlana

PhD in Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Economics and Customs Affairs, Faculty of Business Technologies and Economics, National University “Zaporizhzhia Polytechnic”, 69063, Zaporizhzhia, 64 Zhukovsky Str.,
sv_gorban@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-0666-6914>

Bilenko Olena

PhD in Economics, Associate Professor, Department of Economics and Customs, Faculty of Business Technologies and Economics, National University “Zaporizhzhia Polytechnic”, 69063, Zaporizhzhia, 64 Zhukovsky Str., ov-bilenko@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-1254-4588>

Abstract: *In today's globalized world, trade relations play an important role in shaping the national economy. Tariffs are one of the key tools a government can use to regulate this relationship. Understanding their impact on employment can help make effective economic decisions. The purpose of the study is to find out the impact of customs tariffs on the level of employment in the industry of Ukraine, which will create an information basis for the development of an effective policy that will contribute to economic development and stability in the labor market. The article uses complex methods of analysis, synthesis and generalization. The theoretical basis of the article is the research carried out by domestic and foreign scientists. The impact of tariffs on industry and employment depends on many factors, including the nature of the tariffs, the degree of dependence of the economy on imports and exports, and the structure of the national economy. Customs tariffs play an important role in shaping the country's economic policy, affecting employment in various industries. In Ukraine, where industry is one of the key components of the economy, the impact of customs tariffs can be both positive and negative, depending*

on the specifics of each sector, its dependence on imports or exports, as well as the general economic situation. The relationship between customs tariffs and the level of employment in the industry of Ukraine opens both prospects for the development of the economy and support of employment, as well as significant challenges that require a careful approach and strategic planning. The optimal customs policy should take into account not only economic, but also social aspects, promote the attraction of investments, support the competitiveness of domestic manufacturers and ensure stability in the labor market. An effective customs policy can be a powerful tool for maintaining and growing employment in Ukraine. The government and politicians should use customs tariffs as part of a comprehensive economic strategy that takes into account the needs of different sectors of the economy, promotes the development of new industries and innovations, and also supports stability in the labor market. A balanced approach to customs policy that takes into account both internal and external factors will ensure sustainable economic development and a high level of employment in Ukraine.

Keywords: *economic development, industrial policy, tariff regulation, customs policy.*

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі торгівельні відносини відіграють важливу роль у формуванні національної економіки. Митні тарифи є одним із ключових інструментів, за допомогою яких уряд може регулювати ці відносини. Зрозуміння їхнього впливу на зайнятість може допомогти в прийнятті ефективних економічних рішень. Високі або низькі митні тарифи можуть впливати на рішення іноземних інвесторів щодо інвестицій у промисловість України. Іноземні інвестиції є важливим джерелом капіталу та технологій для відновлення та модернізації промисловості.

Аналіз того, як митні тарифи впливають на зайнятість, може допомогти розробити оптимальну стратегію для залучення інвестицій. Митні тарифи можуть використовуватися для захисту місцевого виробництва від іноземної конкуренції. Однак важливо зрозуміти, як цей захист впливає на зайнятість у

різних секторах промисловості. Якщо тарифи занадто високі, це може призвести до зниження ефективності та інноваційності місцевих виробників, що негативно позначиться на зайнятості в довгостроковій перспективі. Рівень зайнятості є важливим показником економічної стабільності.

В умовах, коли безробіття зростає або коли галузі зазнають значних коливань, уряд може використовувати митні тарифи як інструмент стабілізації. Дослідження їхнього впливу на зайнятість допоможе розробити більш зважену та ефективну митну політику. Зміни в рівні зайнятості безпосередньо впливають на добробут населення та соціальну стабільність. Високий рівень безробіття може призвести до зниження доходів, підвищення рівня бідності та соціальної напруженості.

Аналіз взаємозв'язку між митними тарифами та зайнятістю може допомогти уникнути цих негативних наслідків. Україна активно інтегрується в європейський економічний простір, що вимагає адаптації митної політики до стандартів ЄС. Вивчення того, як митні тарифи впливають на зайнятість у промисловості, допоможе більш ефективно провести цю інтеграцію, враховуючи інтереси як українських виробників, так і споживачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями питань різних чинників впливу митних тарифів на зайнятість населення займалися багато вітчизняних науковців. Зокрема, цим питанням були присвячені праці Г. Тараненко [1], В. Яськов [2], Д. Різник [3], І. Петрова та ін. [4] та інших.

Структурні фактори (наприклад, індустріальні зміни) і циклічні коливання (наприклад, економічні кризи) також визначають динаміку зайнятості. Тому аналіз ролі таких чинників у поєднанні з впливом зовнішніх факторів є важливим для розуміння та стабілізації ринку праці[5].

Теоретичним питанням удосконалення митних тарифів відносно законодавства Європейського Союзу увагу приділили О. Левчук [6], О. Кіфоренко [7], О. Яценко та ін. [8], В. Чернега та О. Дужак [9] та інші.

Зокрема, Ю. Іванов, В. Тищенко та О. Найдено вважають, що митна політика є однією з найважливіших складових зовнішньоекономічної політики держави [10].

До прикладу, Л. Таранюк, К. Таранюк, О. Деміхов [11] вважає, що основна проблема полягає в необхідності вдосконалення механізмів використання митних тарифів для залучення іноземних інвестицій.

Дане трактування поглиблює К. Сочка[12], А. Шевчук та В. Обертас[13], вказуючи на те, що митні платежі є одним з основних джерел доходу державного бюджету.

У ширшому контексті І. Іртищева, І. Крамаренко, І. Сіренко [14] аналізують різні складові впливу митних тарифів на зайнятість в умовах війни в Україні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на численні дослідження та публікації, питання як митні тарифи впливають на рівень зайнятості в промисловості України все ще бракує глибини та конкретності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в з'ясуванні впливу митних тарифів на рівень зайнятості в промисловості України, що створить інформаційне підґрунтя для розробки ефективної політики, яка буде сприяти економічному розвитку та стабільності на ринку праці. Це дозволить виявити сильні та слабкі сторони поточної митної політики та знайти шляхи її вдосконалення для досягнення максимального позитивного ефекту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тарифна політика відіграє важливу роль у розвитку національної економіки, зачіпаючи важливі аспекти торгівлі, інвестицій, технологічного розвитку та міжнародних відносин. Впроваджуючи регулювальний вплив на імпорт та експорт за допомогою тарифів і квот, уряди можуть захищати внутрішній ринок, підтримуючи вітчизняних виробників, але можуть і призводити до торговельних війн, що негативно впливають на ефективність національної економіки.

За допомогою тарифної політики уряди також можуть створювати сприятливі умови для іноземних інвесторів і сприяти економічному зростанню. Зниження тарифів і спрощення процедур можуть залучити іноземний капітал, створити нові робочі місця та підвищити загальний рівень добробуту.

Водночас тарифна політика впливає і на технологічний розвиток країни. Заохочення імпорту технологій та інноваційних продуктів допомагає модернізувати промисловість, а захист деяких товарів від імпорту стимулює внутрішні інвестиції в наукові дослідження [13]. У деяких випадках митні тарифи можуть сприяти зростанню зайнятості та підтримці промисловості, в інших — призвести до зростання витрат і зниження зайнятості (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив митних тарифів на промисловість та зайнятість

Вплив на промисловість	Вплив на зайнятість
Захист внутрішнього виробництва: Митні тарифи підвищують вартість імпортованих товарів, що може зробити внутрішню продукцію більш привабливою для споживачів. Це стимулює місцевих виробників до збільшення виробництва, що може позитивно вплинути на промисловість.	Підвищення зайнятості в захищених галузях: Введення митних тарифів може підвищити зайнятість у галузях, що захищаються від іноземної конкуренції, оскільки місцеві виробники можуть розширити виробництво, щоб задовольнити попит.
Збільшення виробничих витрат: Вищі тарифи на імпортовані сировинні матеріали або компоненти можуть підвищити собівартість продукції. Це може змусити місцевих виробників підвищувати ціни на свою продукцію або знижувати маржу прибутку, що може знизити їхню конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках.	Зменшення зайнятості в залежних від імпорту галузях: Вищі витрати на імпортовані компоненти можуть призвести до скорочення виробництва в деяких галузях, що зменшує потребу в робочій силі.
Підвищення конкурентоспроможності:	Переміщення робочої сили:

У довгостроковій перспективі деякі галузі можуть стати більш конкурентоспроможними завдяки стимулюванню інновацій та підвищенню якості продукції, щоб відповідати або перевершувати імпортовані товари.	Зміни в митній політиці можуть призвести до перерозподілу робочої сили між галузями. Наприклад, робітники можуть залишати галузі, які зазнають збитків через підвищення витрат на імпорт, і переходити до більш захищених секторів, де зростає виробництво.
Негативні ефекти для залежних від імпорту галузей: Галузі, що залежать від імпорту сировини або компонентів, можуть зазнати труднощів через зростання витрат, що може призвести до скорочення виробництва або зупинки діяльності деяких підприємств.	Зменшення інвестицій і невизначеність: Нестабільна митна політика або загроза торгових війн можуть стримувати інвестиції в окремі галузі, створюючи невизначеність для роботодавців і, як наслідок, негативно впливаючи на рівень зайнятості.

Джерело: власна розробка авторів.

Загалом, вплив митних тарифів на промисловість і зайнятість залежить від багатьох факторів, включаючи характер тарифів, рівень залежності економіки від імпорту та експорту, а також структуру національної економіки.

На сьогоднішній день ситуація з митними тарифами та рівнем зайнятості в промисловості України відображає складні економічні умови, що склалися внаслідок кількох факторів, включаючи воєнні дії, глобальні економічні виклики, а також зміну політичних та економічних пріоритетів країни. Митні тарифи в Україні варіюються залежно від категорії товарів. Для більшості товарів тарифи встановлені на середньому рівні, щоб забезпечити баланс між захистом національної промисловості та стимулюванням конкуренції. Основні ставки митних тарифів коливаються від 0% до 15% залежно від типу товарів та їх походження [10].

Україна підписала кілька угод про вільну торгівлю, які передбачають зниження або повне скасування тарифів на деякі товари з країн-партнерів; 2022 року Україна приєдналася до Договору про спільний транзит [15]. Митна політика може включати як тарифні, так і нетарифні заходи регулювання, що

прискорюють процедури митного оформлення, з одного боку, і передбачають додаткові заходи митного контролю, з іншого. Угода про асоціацію передбачає щорічне внесення змін до законодавства з метою запровадження в Україні законодавства ЄС. Розділ 5 присвячений митниці і передбачає спрощення митних процедур, тобто запровадження уповноважених економічних операторів, приєднання України до спільної транзитної системи ЄС та поступову гармонізацію українського митного законодавства з митним законодавством ЄС [16].

У зв'язку з процесом європейської інтеграції в Україні, вимоги міжнародних організацій до діяльності українського внутрішнього ринку стали більш жорсткими, і, зокрема, міжнародні вимоги впливають на внутрішню систему митного регулювання України. Впровадження міжнародних норм і правил, що дають змогу впровадити єдині стандарти в митній сфері, розв'яже проблеми, пов'язані з приєднанням до міжнародних конвенцій з гармонізації та спрощення митних процедур, а також дасть змогу поступово наблизити митне законодавство та митні процедури, що застосовуються в Україні, до стандартів країн ЄС. У процесі розроблення митної політики та механізму використання інструментів митно-тарифного регулювання Україна може скористатися міжнародним досвідом, тобто досвідом країн, які успішно створили ефективну систему митно-тарифного регулювання [1].

Україна активно застосовує антидемпінгові мита для захисту вітчизняних виробників від недобросовісної конкуренції з боку іноземних виробників, особливо у випадках, коли імпортовані товари продаються за цінами нижчими від їхньої собівартості. Це стосується, зокрема, продукції металургії та хімічної промисловості.

Актуальна ситуація з митними тарифами та рівнем зайнятості в промисловості України відображає складний економічний ландшафт, зумовлений внутрішніми та зовнішніми викликами (табл. 2).

Таблиця 2

Взаємозв'язок між митними тарифами та рівнем зайнятості

Аспект	Особливість
Захист місцевого виробництва	Для захисту місцевих виробників в умовах зростання імпортової конкуренції та зниження внутрішнього попиту, уряд застосовує митні тарифи та інші регуляторні заходи. Це сприяє підтримці рівня зайнятості в окремих галузях, особливо у тих, що стикаються з конкуренцією з боку імпорту.
Вплив тарифів на зайнятість у залежних від імпорту галузях	Галузі, що залежать від імпорту сировини або компонентів, можуть зазнавати негативного впливу від підвищення митних тарифів. Це, у свою чергу, може призвести до скорочення зайнятості у цих галузях, якщо вартість імпортованих товарів стає надто високою.
Проблеми доступу до ринків та зайнятість	Обмежений доступ до іноземних ринків через високі митні бар'єри з боку інших країн або політичні санкції також впливає на рівень зайнятості, зменшуючи можливості для експорту продукції та створення робочих місць.

Джерело: розробка авторів на основі [11].

Розуміння цих аспектів є важливим для розробки ефективної економічної політики, яка сприятиме відновленню та розвитку промисловості, збереженню та створенню робочих місць, а також підвищенню конкурентоспроможності України на світових ринках.

Митні тарифи відіграють важливу роль у формуванні економічної політики країни, впливаючи на зайнятість у різних галузях промисловості. В

Україні, де промисловість є однією з ключових складових економіки, вплив митних тарифів може бути як позитивним, так і негативним, залежно від специфіки кожного сектора, його залежності від імпорту чи експорту, а також загальної економічної кон'юнктури.

Галузі, які залежать від імпорту, включають виробництва, що потребують імпортової сировини, компонентів або обладнання. До таких галузей належать хімічна промисловість, фармацевтика, машинобудування, електроніка та легка промисловість. Підвищення митних тарифів на імпортовану сировину або комплектуючі може призвести до збільшення витрат на виробництво. Це, в свою чергу, може зменшити рентабельність підприємств і змусити їх скорочувати обсяги виробництва або шукати альтернативні постачання, що може негативно вплинути на зайнятість.

Дані Державної служби статистики України за 2022 рік свідчать, що у 2021 році структура валової доданої вартості (ВДВ) за видами економічної діяльності демонструє значний внесок окремих секторів у валовий внутрішній продукт (ВВП) країни. Найбільшу частку у ВВП за способом виробництва займають: Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автомобілів і мотоциклів – 13,8%; Сільське, лісове та рибне господарство – 10,6%; Переробна промисловість – 10,3%; Державне управління та обов'язкове соціальне страхування – 6,2%; Добувна промисловість і розроблення кар'єрів – 6,7%; Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, операції з нерухомим майном – 5,6%; Освіта – 4,3%; Податки на продукти – 14,3% [17].

Ці дані показують, що переробна промисловість і добувна промисловість залишаються ключовими галузями економіки, що, в свою чергу, є важливим при оцінці впливу митних тарифів. Підвищення митних тарифів на імпортовані товари може стимулювати розвиток внутрішнього виробництва, що сприяє зростанню доданої вартості у промисловості. Водночас, зниження тарифів може сприяти збільшенню імпорту, що впливатиме на структуру промислової зайнятості та ВВП.

У відповідь на підвищення тарифів і зростання витрат, компанії можуть бути змушені скорочувати робочі місця або запроваджувати заходи з оптимізації виробництва. Наприклад, підприємства легкої промисловості, які імпортують тканини або фурнітуру, можуть скоротити обсяги виробництва через зростання вартості імпорту, що безпосередньо вплине на зайнятість у цій галузі. З іншого боку, зниження тарифів на найважливіші імпортні сировинні матеріали та компоненти може сприяти зниженню виробничих витрат і збільшенню зайнятості. Це може особливо сильно вплинути на галузі, де доступ до імпортних компонентів необхідний для підтримки конкурентоспроможності, як-от фармацевтика та машинобудування [8].

Експортно-орієнтовані галузі, такі як сільське господарство, металургія, текстильна промисловість і виробництво продукції з високою доданою вартістю, також залежать від тарифів [7]. Якщо інші країни підвищують тарифи на український експорт, це може знизити конкурентоспроможність української продукції, що призведе до скорочення експорту і, своєю чергою, до зниження зайнятості в експортно-орієнтованих галузях. Наприклад, металургійна промисловість, яка значною мірою залежить від експорту, може зіткнутися зі скороченням попиту на свою продукцію через високі зовнішні тарифи. Тарифні бар'єри, запроваджені іншими країнами щодо українського експорту, можуть негативно вплинути на зайнятість у галузях, що залежать від експорту. Наприклад, сільськогосподарський сектор України може зіткнутися зі скороченням попиту через високі тарифи на сільськогосподарську продукцію з країн-імпортерів [6].

Галузі, орієнтовані на внутрішній ринок, такі як будівельна промисловість, харчова промисловість та деякі сегменти легкої промисловості, також зазнають впливу митної політики. Введення високих митних тарифів на імпортні товари може сприяти захисту внутрішніх виробників від зовнішньої конкуренції, що дозволяє зберегти або навіть збільшити зайнятість. Наприклад, харчова промисловість може виграти від

підвищення тарифів на імпорتنі продукти, що сприяє збільшенню попиту на місцеву продукцію.

Підвищення митних тарифів на імпорتنі товари може призвести до зростання цін для споживачів, що може знизити загальний попит на продукцію і, відповідно, вплинути на зайнятість у секторах, орієнтованих на внутрішній ринок. Наприклад, будівельна промисловість може постраждати від підвищення тарифів на імпорتنі будівельні матеріали, що збільшує витрати на будівництво та знижує попит.

Деякі галузі, такі як оборонна промисловість, ІТ та науково-дослідний сектор, мають стратегічне значення для економіки України і можуть мати особливі потреби у митній політиці. Зниження митних тарифів на імпорتنі технології та обладнання може сприяти розвитку інноваційних секторів та створенню нових робочих місць. Наприклад, ІТ-сектор може скористатися зниженими тарифами на імпортне обладнання для розширення виробничих потужностей і збільшення зайнятості. Галузі, що виробляють високотехнологічну продукцію, можуть залежати від експортних ринків. Введення тарифів або інших торгових бар'єрів на український експорт може обмежити їхні можливості, що вплине на рівень зайнятості у цих секторах.

Аналіз взаємозв'язку між митними тарифами та рівнем зайнятості в промисловості України відкриває як нові перспективи для розвитку економіки, так і значні виклики. Урахування цих аспектів допоможе визначити оптимальну стратегію для підтримки економічного зростання та стабільності на ринку праці (табл. 3).

Таблиця 3

Перспективи та виклики взаємозв'язку між митними тарифами та рівнем зайнятості в промисловості України

Перспективи	Виклики
Захист місцевих виробників: Встановлення митних тарифів на імпорتنі товари може допомогти захистити місцевих виробників	Підвищення цін на імпорт: Високі митні тарифи на імпорتنі товари можуть призвести до зростання цін на сировину та

від іноземної конкуренції, що сприяє збереженню робочих місць у національних компаніях. Це особливо важливо для секторів, які знаходяться в стадії відновлення або розвитку після значних економічних потрясінь, таких як війна.	компоненти, що негативно вплине на виробничі витрати та конкурентоспроможність українських підприємств. Це може призвести до скорочення виробництва та, відповідно, до зменшення рівня зайнятості.
Стимулювання нових виробництв: Низькі або нульові тарифи на імпорт сировини та проміжних товарів можуть сприяти розвитку нових виробництв, особливо у високотехнологічних галузях. Це створює можливості для збільшення зайнятості, особливо в регіонах з високим рівнем безробіття.	Сезонні коливання зайнятості: В деяких секторах промисловості, таких як сільське господарство чи текстильна промисловість, рівень зайнятості може бути чутливим до сезонних змін у попиті та пропозиції на імпортні товари, що ускладнює підтримку стабільного рівня зайнятості.
Підвищення привабливості для інвесторів: Зниження митних тарифів на певні категорії товарів або введення пільгових тарифів може зробити український ринок більш привабливим для іноземних інвесторів. Інвестиції в промисловість сприятимуть створенню нових робочих місць та підвищенню кваліфікації працівників.	Зовнішньоекономічний тиск: Рішення про підвищення митних тарифів можуть призвести до негативних реакцій з боку торговельних партнерів та спричинити введення відповідних тарифних бар'єрів на українські товари, що зменшить експортні можливості та негативно вплине на зайнятість.
Інвестиції у нові технології: Стимулювання імпорту технологічного обладнання за зниженими тарифами може допомогти модернізувати виробничі потужності українських компаній, підвищити продуктивність та конкурентоспроможність, що в свою чергу сприятиме зростанню зайнятості в інноваційних секторах.	Збільшення соціальної нерівності: Якщо митна політика спрямована переважно на підтримку великих підприємств або окремих галузей, це може призвести до збільшення соціальної нерівності та зростання безробіття серед менш захищених категорій працівників.

Джерело: розробка авторів на основі [4].

Взаємозв'язок між митними тарифами та рівнем зайнятості в промисловості України відкриває як перспективи для розвитку економіки та підтримки зайнятості, так і значні виклики, які потребують обережного підходу та стратегічного планування. Оптимальна митна політика повинна враховувати не тільки економічні, але й соціальні аспекти, сприяти залученню інвестицій, підтримувати конкурентоспроможність вітчизняних виробників та забезпечувати стабільність на ринку праці.

У зв'язку з воєнними діями, уряд України переглядає митні тарифи для окремих категорій товарів, зокрема тих, що мають стратегічне значення для оборони та відновлення економіки. Для деяких товарів, особливо критичного імпорту, введені нульові тарифи, щоб забезпечити доступ до необхідних ресурсів.

Війна та економічна нестабільність призвели до значних змін у рівні зайнятості в промисловості України. В окремих секторах спостерігається зниження зайнятості через руйнування виробничих потужностей, порушення ланцюгів постачання, а також втрату доступу до зовнішніх ринків. З іншого боку, деякі галузі, пов'язані з військовими потребами та реконструкцією, демонструють зростання зайнятості [3]. Війна, що триває, призвела до страждань і загибелі людей і справила вкрай руйнівний вплив на всі галузі української економіки. У результаті ринок праці в країні перетворився на арену гострої конкуренції [5].

Найбільше скорочення робочих місць відбулося в таких галузях, як важка промисловість (металургія та машинобудування), хімічна, текстильна, легка промисловість і виробництво будівельних матеріалів. Ці галузі найбільше постраждали від руйнування інфраструктури, втрати доступу до сировини та зниження внутрішнього попиту. З іншого боку, в деяких галузях, таких як оборонне виробництво, сільське господарство, харчова промисловість, інформаційні технології, ремонт і технічне обслуговування, спостерігається зростання зайнятості. Це пояснюється зростанням попиту на

продукцію та послуги, що надаються цими секторами, а також пакетом заходів зі стимулювання цих галузей, прийнятим урядом [14].

Війна та економічна криза призвели до значних змін у структурі ринку праці. Внаслідок масової міграції, евакуації та мобілізації багато кваліфікованих працівників виїхали за кордон або перейшли на інші види діяльності. Це створило дефіцит робочої сили в деяких галузях і регіонах, одночасно підвищуючи конкуренцію за робочі місця у менш постраждалих секторах. В Україні ще у до військовий період сформувалася стійка тенденція досить високого рівня оподаткування зовнішньоекономічних операцій (зокрема імпорتنих) для наповнення дохідної бази державного бюджету.

Однак, в сьогоденнішніх умовах спаду економіки, зменшення реальних доходів громадян, підвищення рівня безробіття вважаємо, що зменшення ставок митних платежів (зокрема, акцизного податку та ПДВ по окремим імпортним операціям) може зберегти доступний рівень цін на важливі групи товарів як для реального сектору економіки (паливо-мастильні матеріали), так і для громадян (товари споживання) [12].

Для сприяння зростанню зайнятості через ефективну митну політику, уряду та політикам України необхідно враховувати специфіку різних секторів економіки, глобальні економічні тенденції, а також внутрішні соціально-економічні потреби країни. Зниження митних тарифів на імпорт сировини, компонентів та обладнання, які не виробляються в Україні або виробляються у недостатній кількості, може знизити витрати виробництва та стимулювати зростання вітчизняних промислових галузей. Це сприятиме збільшенню зайнятості, особливо у виробництві з високою доданою вартістю.

Встановлення вищих тарифів на імпорт готової продукції, яку можуть виробляти українські підприємства, може захистити внутрішній ринок від надмірної конкуренції та підтримати місцевих виробників. Це допоможе зберегти робочі місця та сприятиме розвитку вітчизняних галузей. Активне укладання угод про вільну торгівлю з ключовими економічними партнерами та інтеграція в міжнародні торговельні ланцюги допоможуть українським

виробникам отримати доступ до нових ринків збуту. Це може сприяти розширенню виробництва та зростанню зайнятості.

Зниження митних тарифів на імпорт сучасного технологічного обладнання, інноваційних матеріалів та програмного забезпечення допоможе українським підприємствам впроваджувати нові технології, підвищувати ефективність виробництва та створювати нові робочі місця, особливо в галузях з високою доданою вартістю. Упровадження спрощених митних процедур для малих та середніх підприємств, а також для нових виробництв, може зменшити витрати на митне оформлення та прискорити процес імпорту та експорту. Це сприятиме розвитку підприємництва та створенню нових робочих місць.

Розробка гнучкої митної політики, яка може швидко адаптуватися до змін в економічній ситуації, світових ринках та внутрішніх потребах, допоможе зберегти робочі місця та підтримати стабільний рівень зайнятості. Це включає швидке реагування на зміни попиту та пропозиції, а також на можливі торговельні обмеження з боку інших країн. Введення спеціальних митних режимів для стратегічних регіонів або галузей, які потребують додаткової підтримки, може сприяти розвитку місцевих економік та створенню нових робочих місць. Це може бути особливо важливим для регіонів, що постраждали від військових дій або економічних криз.

Висновки. Вплив митних тарифів на зайнятість у різних галузях промисловості України є складним і багатогранним. Різні галузі по-різному реагують на зміни в митній політиці залежно від їхньої залежності від імпорту або експорту, а також від їхньої здатності адаптуватися до нових умов. Урахування цих факторів є ключовим для розробки ефективної митної політики, яка буде сприяти збереженню та створенню робочих місць, підтримці економічного зростання та підвищенню конкурентоспроможності української промисловості на глобальних ринках.

Розуміння взаємозв'язку між митними тарифами та рівнем зайнятості в промисловості України є критично важливим для формування ефективної

економічної політики, яка сприятиме сталому економічному розвитку, підтримці національної промисловості та забезпеченню стабільного рівня зайнятості. Це дослідження може надати уряду, підприємствам та інвесторам цінну інформацію для прийняття стратегічних рішень в умовах змінної економічної кон'юнктури.

Ефективна митна політика може бути потужним інструментом для підтримки та зростання зайнятості в Україні. Уряд та політики мають використовувати митні тарифи як частину комплексної економічної стратегії, яка враховує потреби різних секторів економіки, сприяє розвитку нових виробництв та інновацій, а також підтримує стабільність на ринку праці. Збалансований підхід до митної політики, що враховує як внутрішні, так і зовнішні фактори, дозволить забезпечити стійкий економічний розвиток та високий рівень зайнятості в Україні.

Подяки: Немає.

Список використаних джерел

1. Тараненко Г. Д. Основні засади митного регулювання в Україні та світі. *Фінансово-економічні аспекти реалізації митної політики України: Збірник тез доповідей та матеріалів учасників круглого столу студентського Науково-практичного гуртка митної справи кафедри фінансового менеджменту. 16 грудня 2020 р.* Львів: ФУФБ, 2020. С. 57-59. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zb.tez-kruhlyi.stil_.mytn-2020-2021.pdf#page=57 (дата звернення: 01.08.2024).
2. Яськов Є. Державне регулювання інвестиційної діяльності в новітніх економічних умовах. *Via Economica*. 2024. № 5. С. 121–129. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8559/2024-5-18> (дата звернення: 01.08.2024).
3. Riznyk D. Perspectives for post-war recovery in Ukraine in the sphere of attracting foreign direct investments. *Економіка розвитку систем*. 2023.

Vol. 5. No. 1. P. 31–34. URL: <https://doi.org/10.32782/2707-8019/2023-1-5> (date of access: 01.08.2024).

4. Петрова, І., Кравченко, І., Лісогор, Л., & Чувардинський, В. Гнучкість зайнятості в Україні: переваги та обмеження. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2021. Том 3. № 38. С. 490–498. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i38.237481> (дата звернення: 01.08.2024).

5. Біленко О. В., Горбань С.Ф. Аналіз структурних та циклічних факторів, що впливають на рівень безробіття та динаміку ринку праці. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-80> (дата звернення: 01.08.2024).

6. Левчук О. Економічні аспекти співробітництва України з країнами Європейського Союзу. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняхівського*. 2023. С. 32–39. URL: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2023-1-77/32-39> (дата звернення: 01.08.2024).

7. Kiforenko O. Correlation between the greatest agricultural product exporters to the EU: is Ukraine included? *Agris On-Line Papers in Economics and Informatics*. 2023. Vol. 15, no. 3. P. 87–103. URL: <https://doi.org/10.7160/aol.2023.150308> (date of access: 01.08.2024).

8. Yatsenko O., Reznikova N., Karasova N., Musiiets T., Lavrinenko O., Nitsenko V. Modernization of the format of Ukraine's trade integration with the EU in the conditions of implementation of the DCFTA. *Problemy Zarządzania (Management Issues)*. 2021. Vol. 18. No. 4. P. 101–124. URL: <https://bibliotekanauki.pl/articles/1925418.pdf> (date of access: 01.08.2024).

9. Чернега В.В. Дужак О.В. Торговельні війни та вплив митної політики на них. *Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць XII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет – конференції*. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. С. 96-102 URL: http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf2707/zb_fin.pdf#page=96

10. Ivanov Y., Tyshchenko V., Naidenko O. Customs and tax aspects of the economic integration of Ukraine into the EU. *Development Management*. 2023. Vol. 21. No. 2. URL: <https://doi.org/10.57111/devt/2.2023.20> (date of access: 01.08.2024).
11. Taraniuk L., Taraniuk K., Demikhov O. Features of attracting foreign investments in the economy of Ukraine in the conditions of its post-war development. *Business Navigator*. 2024. Vol. 76. No. 3. URL: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.76-11> (date of access: 01.08.2024).
12. Сочка К. А. Митні платежі як джерело доходів державного бюджету України. *Економічний розвиток держави та регіонів в контексті сучасних інтеграційних процесів*. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-308-1-28> (дата звернення: 01.08.2024).
13. Шевчук А., Обертас В. Роль та значення митної політики для розвитку національної економіки. *Фінансове забезпечення сталого розвитку: збірник наукових праць кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету*. Тернопіль: ЗУНУ. 2023. Том 1. № 3. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/50156/1/%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BD%20%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D1%83%D0%BA%28281%29.pdf> (дата звернення: 01.08.2024).
14. Irtysheva I., Kramarenko I., Sirenko I. The economy of war and postwar economic development: world and Ukrainian realities. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2022. Vol. 8, no. 2. P. 78–82. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-2-78-82> (date of access: 01.08.2024).
15. Конвенція про процедуру спільного транзиту : Конвенція Європ. асоц. вільн. торгівлі (EFTA) від 20.05.1987 р. : станом на 1 жовт. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text (дата звернення: 01.08.2024).

16. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угода Україна від 27.06.2014 р. : станом на 30 листоп. 2023 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 01.08.2024).

17. State Statistics Service of Ukraine (2022). Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.08.2024).